

Světový populační vývoj I.1

Početní růst a vývoj základních populačních charakteristik. Demografické zákonitosti.

RNDr. Jiřina Kocourková Ph.D.

Světový populační vývoj z hlediska rozvoje společnosti

- Nejen početní vývoj, ale kvalita života
- Ekonomický rozvoj
- Růst vzdělanostní úrovně
- Rozvoj zdravotnictví
- Postavení žen ve společnosti
- Rozvoj plánovaného rodičovství
- Kulturní faktory, tradice, náboženství

Obecné zákonitosti demografického vývoje

- Specifické rysy
- Vztah mezi populačním vývojem a celkovým společenským rozvojem
  - Demografický determinismus
  - Odmítnutí významu demografické reprodukce pro společenský vývoj
- Podmíněnosti demografické reprodukce
- Demografická revoluce a populační exploze

Současná demografická situace ve srovnání s minulostí (1)

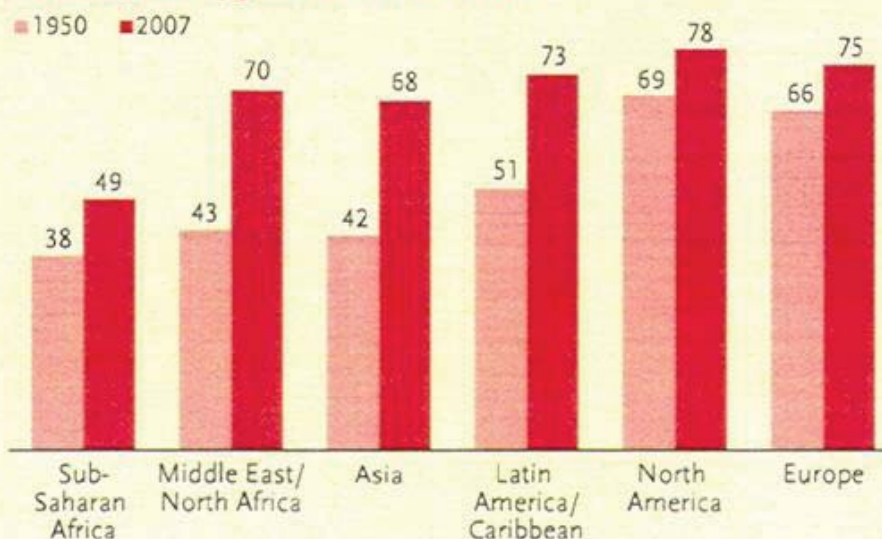
- Lidé se dožívají podstatně vyššího věku
  - **Vyspělé země:** v roce 1900 (45-50 let) a dnes (77 let, M 73, Ž 80)
  - **Rozvojové země:** 1950 (40-41 let) dnes (66 let, M 64, Ž 67)
- Stárnutí populace: podíl obyvatel ve věku 65 let a více dosahuje 7%
  - **Vyspělé 16%, rozvojové 6%**
- Vysoký podíl mladých lidí – tvoří 30% světové populace

Současná demografická situace ve srovnání s minulostí (2)

- Zvyšuje se intenzita mezinárodní migrace (3% světové populace)
- Roste podíl městského obyvatelstva
- Zvyšují se rozdíly mezi S a J
- **Reprodukční revoluce** (pokles úrodné plodnosti)
- **Hrozba HIV a AIDS** (vliv na zvýšení úmrtnosti)

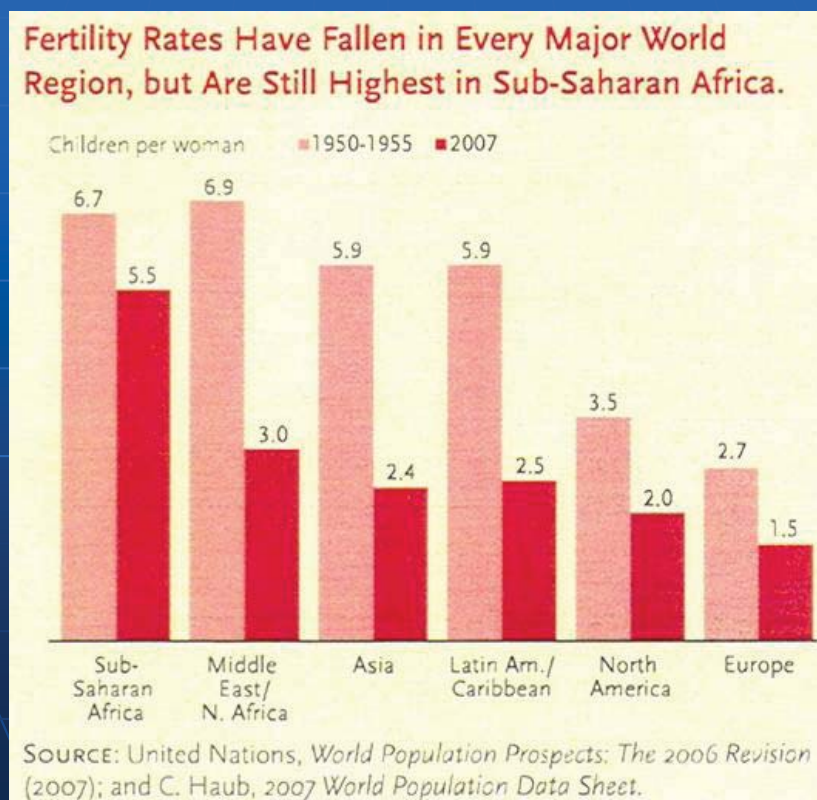
Vývoj naděje dožití podle regionů světa

Life Expectancy Has Increased Most in Less Developed Regions Since 1950.

SOURCE: United Nations, *World Population Prospects: The 2006 Revision* (2007); and C. Haub, *2007 World Population Data Sheet*.

Vývoj úhrnné plodnosti podle regionů světa

Vývoj počtu světového obyvatelstva

- Odhady velikosti světové populace v minulosti zatíženy značnou chybou
- **Tři hlavní období** ve vývoji světového obyvatelstva:
  - Do počátku neolitu
  - Od **neolitické revoluce** (10 tisíc let př.n.l.) do počátku **industriální revoluce**
  - Od počátku industriální revoluce:
    - 1750-1950 (Evropská expanze)
    - Po roce 1950 (populační růst rozvojového světa)

Vývoj počtu světového obyvatelstva

- Rok 0 300 mil.
- Rok 1000 310 mil.
- Rok 1500 500 mil.
- Rok 1750 800 mil.
- Rok 1800 980 mil.
- Rok 1900 1,6 mld.
- Rok 1950 2,5 mild.

Roční míra přirozeného přírůstku v %

	rozvojové země	vyspělé země	rozdíl
1990-1920	0,5	0,8	-0,3
1920-1940	1,0	1,0	0,0
1940-1950	1,3	0,5	0,8
1950-1960	2,1	1,2	0,9
1960-1970	2,4	1,1	1,3
1970-1980	2,2	0,8	1,4
1980-1990	2,1	0,6	1,5
1990-2000	1,8	0,3	1,5

Rok dosažení (další) miliardy

rok	počet obyv. v mld.	rozdíl v letech
1804	1	123
1927	2	33
1960	3	14
1974	4	13
1987	5	12
1999	6	12
2012	7	13
2028	8	16

Početní růst světové populace ve 20. století

- 1900 1,6 mld.
- 2000 6,1 mld.
- Do roku 2015 přesáhne 7 mld.
- Největší průměrný roční přírůstek světového obyvatelstva byl v letech 1965-1969 (2,1%)
- Největší absolutní přírůstky světového obyvatelstva byly na konci 80. let (87 mil. za rok)
- Zdroj dat:
  - 2007 World Population Data Sheet
    - vydává každoročně Population Reference Bureau
  - www.prb.org

Názory na budoucí vývoj

- Kontinuální populační růst méně rozvinutých regionů povede k většímu ekonomickému, sociálnímu, environmentálnímu a politickému napětí
- Bezprecedentně nízká plodnost v některých vyspělých státech bude mít za následek populační úbytek. Vyspělé státy budou muset řešit problémy spojené s rychlejším demografickým stárnutím

Růst světového obyvatelstva

Table 1

Population Growth in World Regions, 1750 to 2000

Region/country	Population in millions					
	1750	1800	1900	1950	2000	
World	791	978	1,650	2,521	6,055	
More developed	191	236	539	813	1,188	
North America	2	7	82	172	310	
Europe	163	203	408	547	729	
Japan, Australia, and New Zealand	26	26	49	95	149	
Less developed	600	742	1,111	1,709	4,867	
Africa	106	107	133	221	784	
Asia (less Japan)*	478	611	904	1,321	3,563	
Latin America & Caribbean	16	24	74	167	519	
		Percent of world total				
World	100	100	100	100	100	
More developed	24	24	33	32	20	
North America	—	1	5	7	5	
Europe	21	21	25	22	12	
Japan, Australia, and New Zealand	3	3	3	4	2	
Less developed	76	76	67	68	80	
Africa	13	11	8	9	13	
Asia (less Japan)*	60	62	55	52	59	
Latin America & Caribbean	2	2	4	7	9	

Note: Numbers may not add to totals because of rounding.

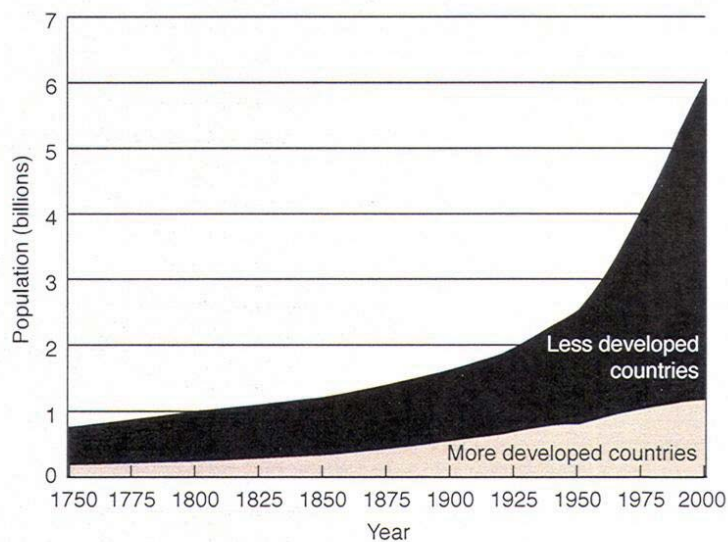
* Includes Oceania except for Australia and New Zealand. Countries of the Middle East are included either in Asia or Africa.

—less than 0.5 percent.

Sources: United Nations Population Division, *Briefing Packet, 1998 Revision of World Population Prospects*, October 1998; and Irene B. Tacuber, *The Population of Japan (1958)*: 21-23.

Růst světového obyvatelstva

Figure 1
Population Growth in More Developed and Less Developed Countries, 1750 to 2000

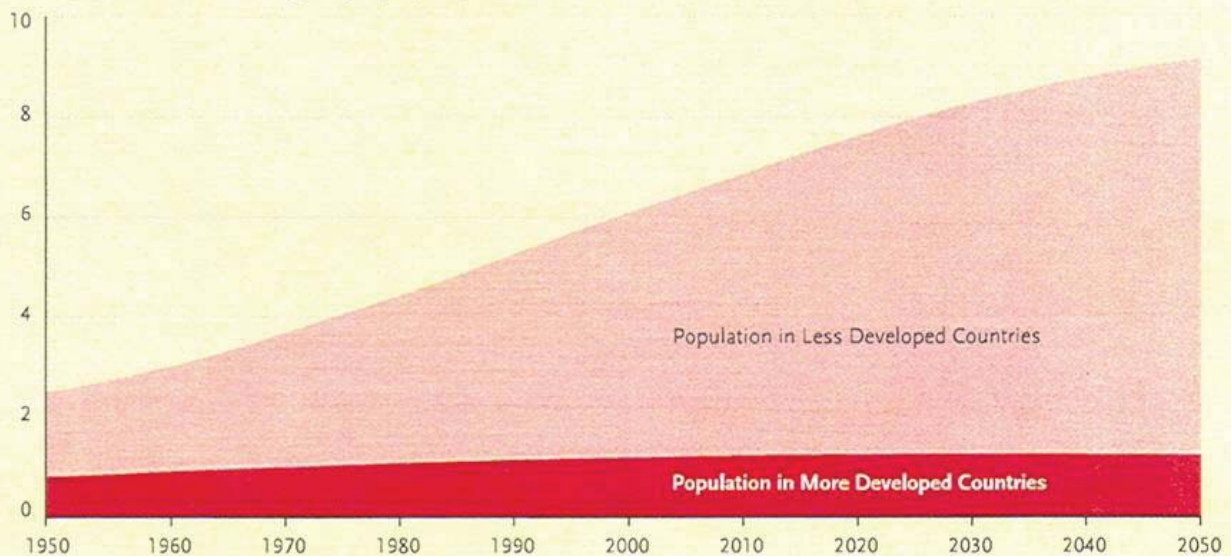
Sources: United Nations, *World Population Projections: The 1998 Revision* (1998); and estimates by the Population Reference Bureau.

Zdroj: Population Reference Bureau (2004): *Transitions in World Population*.

Prognóza vývoje počtu světového obyvatelstva

Global Population Growth Is Driven By Developing Countries.

World population in billions, 1950-2050 (projected)

SOURCE: United Nations, *World Population Prospects: The 2006 Revision* (2007).

Předpokládaný vývoj ve světových regionech

Počet obyvatel v mil. (střední varianta)			
	2000	2025	2050
Afrika	800	1355	1994
Sev. Amerika	306	387	462
Lat. Amerika a Karibik	518	700	797
Asie	3684	4739	5277
Evropa	728	717	665
svět	6067	7940	9243

Zdroj: Population Reference Bureau 2004

Podíl obyvatel v regionech světa v roce 2007 (v %)

Afrika	13	17	22
Sev. Amerika	5	5	5
Lat. Amerika a Karibik	9	9	9
Asie	61	60	57
Evropa	12	9	7
svět	100	100	100

Zdroj: 2007 World Population Data Sheet. Population Reference Bureau.

Souvislosti světového populačního vývoje

- **Urbanizace (2000)**
  - Rozvinuté státy 75%
  - Rozvojové státy 40%
  - Urychlila demografickou revoluci
- **Mezinárodní migrace**
  - Většina (80%) z méně rozvinutých regionů
  - 40% v rámci méně rozvinutých regionů

Populační moment = růstový potenciál

- Úroveň plodnosti má klíčový vliv na věkovou strukturu
- **Vysoká úhrnná plodnost** v méně rozvinutých zemích = neustále rostoucí podíl mladých lidí v populaci (děti do 15 let tvoří **45%**, staří nad 64 let pouze **3%**)
- **Nízká úhrnná plodnost** ve vyspělých zemích = klesající podíl mladých lidí (děti do 15 let tvoří **17%**, staří nad 64 let **16%**)
- Index závislosti: v sub-Saharské Africe je **90** závislých osob na 100 lidí ve věku 15-64 let zatímco ve Východní Asii pouze **46**

Rozdíly ve věkové struktuře mezi vyspělými a rozvojovými státy

Developed Countries Have Fewer Young People, but a Higher Share of Elderly.

Developing Countries Have More Young People, and a Smaller Share of Elderly.

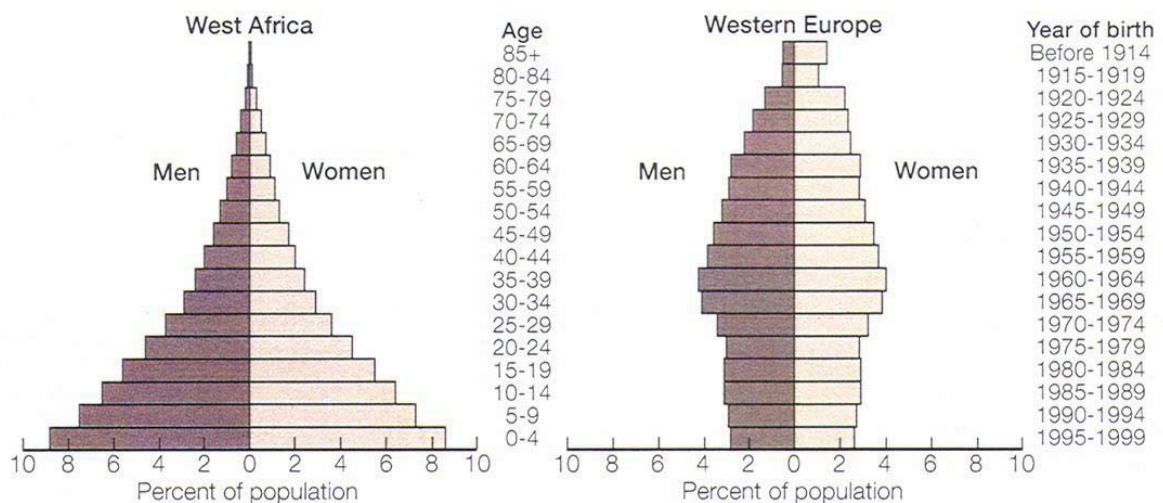

Source: United Nations, *World Population Prospects: The 2006 Revision* (2007).

Rozdíly ve věkové struktuře mezi Západní Afrikou a Západní Evropou

Figure 6

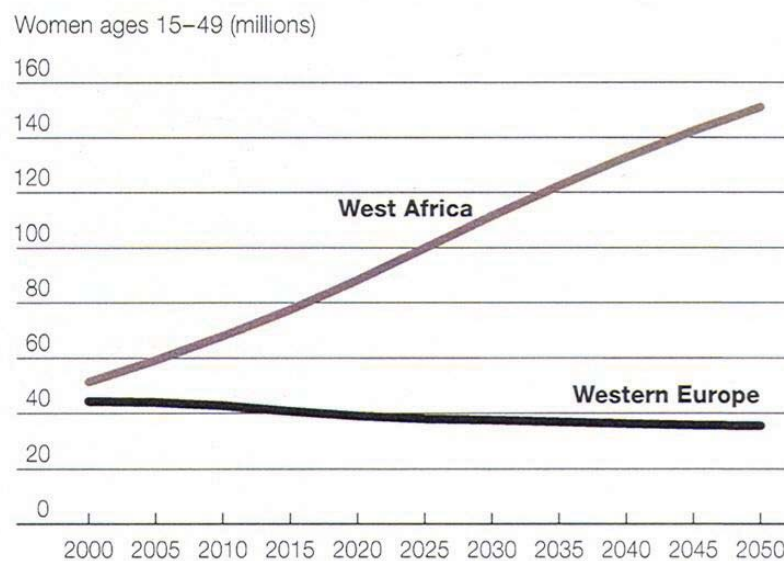
Age and Sex Profile for West Africa and Western Europe, 2000

Source: United Nations, *World Population Prospects: The 2002 Revision* (2003).

Předpokládaný vývoj počtu žen v reprodukčním věku

Figure 7
Women of Childbearing Age in Western Europe and West Africa, Projected 2000 to 2050

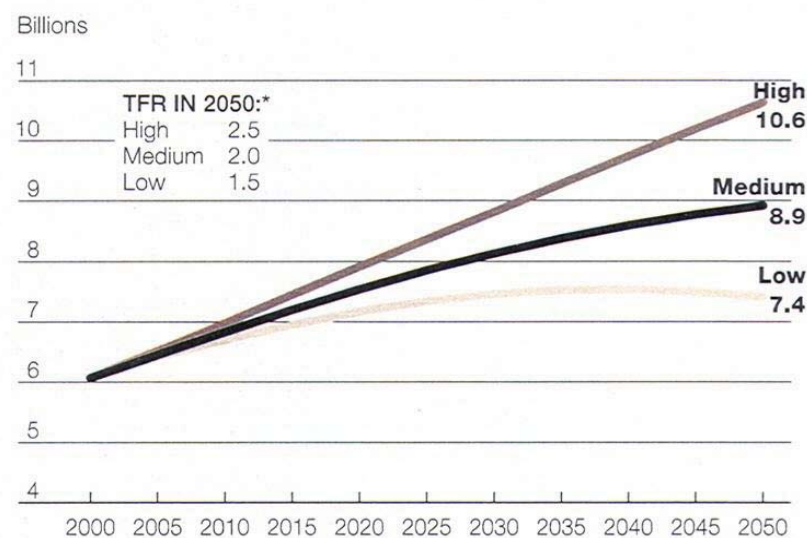

Source: UN Population Division, *World Population Prospects: The 2002 Revision* (2003).

Zdroj: Population Reference Bureau (2004): *Transitions in World Population*.

Prognóza vývoje počtu světového obyvatelstva

Figure 10
World Population Projections, 2000–2050

*TFR (total fertility rate) is the average number of children a woman would have under prevailing age-specific birth rates.

Source: UN Population Division, *World Population Prospects: The 2002 Revision* (2003).

Zdroj: Population Reference Bureau (2004): *Transitions in World Population*.

Příčiny dalšího růstu světové populace do roku 2050

- Úhrnná plodnost v rozvojových státech je stále téměř dvakrát větší než ve vyspělých státech
- Mladá věková struktura v rozvojových státech je potenciálem populačního růstu po několik desetiletí bez ohledu na budoucí pokles plodnosti
- Pokračující pokles kojenecké a dětské úmrtnosti také přispěje k populačnímu růstu
- **Klíčový problém** = pokud nebude dosažen průměr dvě děti na jednu ženu, růst světové populace bude pokračovat

Vývoj počtu obyvatel v Evropě

rok	počet obyv. v mil.	zastoupení na světovém obyvatelstvu v%
0	44	16,6
1000	44	15,0
1500	76	16,4
1800	193	20,2
1900	412	25,2
2000	728	12,0
2025	717	9,1
2050	665	7,3

10 zemí světa s největším počtem obyvatel

2007		2050	
Čína	1,318 mld.	Indie	1,747 mld.
Indie	1,132 mld.	Čína	1,437 mld.
USA	302 mil.	USA	420 mil.
Indonésie	232 mil.	Indonésie	297 mil.
Brazílie	189 mil.	Pákistán	295 mil.
Pákistán	169 mil.	Nigérie	282 mil.
Bangladéš	149 mil.	Brazílie	260 mil.
Nigérie	144 mil.	Bangladéš	231 mil.
Rusko	142 mil.	Kongo	187 mil.
Japonsko	128 mil.	Filipíny	150 mil.

Zdroj: 2007 World Population Data Sheet